

## Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle rakentamislaki ja siihen liittyviksi laeiksi

Ympäristövaliokunnalle

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle rakentamislaki ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 139/2022 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Kirsi Martinkauppi, ympäristöministeriö
- professori Martti Häkkänen
- professori Anne Kumpula
- professori Tuomas Ojanen
- professori Veli-Pekka Viljanen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- dosentti, tenure track -professori Anu Mutanen

### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi rakentamislaki. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös rakennuksen energiatodistuksesta annettua lakia, pelastuslakia, asuntokauppalakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia, jätelakia, rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annettua lakia, uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annettua lakia, rakennusperinnön suojelemisesta annettua lakia, kiinteistönmuodostamislakia, kiinteistörekisterilakia, kunnan kiinteistöinsinööristä annettua lakia, maa-aineslakia, ulkoilulakia, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettua lakia, ratalakia, viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia, rikoslakia ja eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

Hallituksen esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotuksia tarkastellaan useiden perusoikeussäännösten lisäksi perustuslain 2 §:n 3 momentissa oikeusvaltioperiaatteesta säädetyn, 80 §:ssä asetuksen antamisesta säädetyn, 121 §:ssä kunnallisesta itsehallinnosta ja 124 §:ssä julkisen hallintotehtävän antamisesta muun kuin viranomaisen hoidettavaksi säädetyn kannalta.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotus voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esitys saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

### VALIOKUNNAN PERUSTELUT

#### *Arvion lähtökohtia*

(1) Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi rakentamislaki. Voimassa olevasta maankäyttö- ja rakennuslaista poistetaan rakentamista koskevat säännökset ja lain nimike muutetaan alueidenkäyttölaki. Voimassa oleva maankäyttö- ja rakennuslaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 38/1998 vp). Lakia on sittemmin muutettu myös perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 53/2002 vp, PeVL 33/2006 vp, PeVL 33/2008 vp ja PeVL 11/2014 vp). Myös eräät muut esityksessä muutettaviksi ehdotettavat lait, kuten rakennusperinnön suojelemisesta annettu laki (10. lakiehdotus), on joko säädetty tai niitä on muutettu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (ks. esim. PeVL 38/2020 vp).

(2) Perustuslakivaliokunnan mielestä merkityksellistä on, että rakentamista koskevan sääntelyn perusperiaatteet ehdotetaan säilytettäväksi olennaisilta osin pääosin ennallaan. Ehdotetut sinänsä lukuisat muutokset vallitsevaan oikeustilaan eivät suurelta osin ole valtiosääntöoikeudellisesti merkittäviä. Arviointia vaikeuttaa kuitenkin rakentamista koskevan sääntelyn erottaminen maankäytön sääntelystä. Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota asiaan ja pitää perusteltuna uudistaa myös maankäytön sääntelyä.

(3) Nyt arvioitavan uudistuksen tavoitteena on hallituksen esityksen mukaan lisätä sääntelyn vaikuttavuutta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi, kiertotalouden edistämiseksi sekä rakentamisen päätösten ja tietosisällön valtakunnallisen digitaalisuuden mahdollistamiseksi. Rakentamisen laatua pyritään parantamaan päävastuullisen toteuttajan uusilla säännöksillä. Rakentamisen edellytyksenä olevien lupien rajausta täsmennetään ja lupavelvoitetta supistetaan sekä rakennuslupa ja toimenpidelupa korvataan yhdellä lupamuodolla, rakentamisluvalla.

(4) Rakentamiseen kohdistuvien rajoitusten ehdotettu sääntely on merkityksellistä perustuslain 15 §:n omaisuudensuojasäännöksen kannalta. Voimassa olevaa maankäyttö- ja rakennuslakia säädettäessä valiokunta arvioi yksityiskohtaisesti rakentamisen rajoituksia merkitsevää sääntelyä (PeVL 38/1998 vp) tarkastellen esimerkiksi perustuslaissa turvatussa omaisuudensuojan kannalta kaavoihin liittyviä rakentamiskieltoja sekä rakentamis- ja toimenpiderajoituksia. Valiokunta katsoi tuolloin, etteivät kaavoitukseen liittyvät omaisuuden käyttörajoitukset muodostuneet perustuslaissa turvatussa omaisuudensuojan kannalta ongelmallisiksi.

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

(5) Nyt arvioitava rakentamislakiehdotus sisältää kuitenkin eräitä uusia velvoitteita, kuten esimerkiksi rakennuksen vähähiilisyyden olennainen tekninen vaatimus. Uuden rakennuksen tai rakentamislupaa edellyttävän laajamittaisesti korjattavan rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki on raportoitava rakennuslupaa varten tehtävässä ilmastaselvityksessä (38 §). Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi uudesta rakennuksen elinkaariominaisuuksien olennaisesta teknisestä vaatimuksesta. Rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan elinkaariominaisuuksiltaan ekologiseksi sekä tavoitteelliselta tekniseltä käyttöikänsä pitkäaikaiseksi (39 §). Perustelujen (esim. s. 34) mukaan rakentamisen ohjauksessa korostuisi ilmastomuutoksen hillintä ja kiertotalous.

(6) Sääntely on siten merkityksellistä perustuslain 20 §:n kannalta. Perusoikeussäännöksen mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet, ja yksilön osuus voi toteutua sekä aktiivisena tekemisenä että passiivisena pidättäytymisenä ympäristön vahingoittamisesta (esim. PeVL 26/2020 vp, s. 2).

(7) Perustuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään julkiselle vallalle velvoite pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Tämä säännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan (PeVL 69/2018 vp, s. 2–3). Säännös on kiinteässä yhteydessä perustuslain 2 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen, sekä 14 §:n 4 momenttiin, joka asettaa julkisen vallan tehtäväksi edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

(8) Perustuslakivaliokunta on ympäristövastuun toteutumisen edistämiseen liittyviä omaisuusdensuojan rajoituksia arvioidessaan kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen punnintaan perustuvaan keskinäisyyhteeseen. Yhtäältä valiokunta on todennut, että perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännös ei perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännöksen osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin. Perustuslakivaliokunta on omaisuuden käyttörajoituksia koskevassa hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuusarvioinnissa antanut erityistä painoa perustuslain 20 §:ään kiinnittyville perusteille. Omaisuudensuojan ja ympäristöperusoikeuden tasapainottamistarpeen riittämätön huomioon ottaminen on myös voinut muodostua säätämisympäristöön vaikuttavaksi seikaksi (ks. PeVL 26/2020 vp, s. 2, PeVL 69/2018 vp, s. 5).

(9) Perustuslakivaliokunta pitää sinänsä selvänä, että rakentamiselle asetetut uudet vaatimukset vähähiilisyydestä, ilmastaselvityksen laatimisvelvoite sekä rakennuksen elinkaariominaisuuksia koskevat vaatimukset voivat lisätä rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia, mihin kiinnitetään huomiota myös esityksen vaikutusarvioissa (s. 37). Toisaalta jo nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää runsaasti rakentamiselle asetettavia ja rakentamisen kustannuksia lisääviä vaatimuksia. Valiokunnan mielestä ehdotetut yhteiskuntasuunnittelun tarpeiden, ympäristön ja mui-

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

den ihmisten oikeuksien huomioon ottamiseksi merkittävät oikeudelliset edellytykset ovat oikeasuhtaisia eivätkä siten ole perustuslain näkökulmasta ongelmallisia omaisuuden käytön rajoituksia. Merkitystä on sillä, että perustuslain 20 §:n ympäristöä koskevat perusoikeussäännökset perustelevat lainsäätäjän harkintavaltaa asettaa rakentamiselle ehdotetun kaltaisia uusia laatu- ja menettelyvaatimuksia, joilla pyritään hillitsemään esimerkiksi ilmastonmuutosta.

(10) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota siihen, että ehdotetut rakentamista koskevat säännökset on voimassa olevan lain tavoin kirjoitettu varsin yleisluontoisiksi. Esimerkiksi rakennuslupan myöntämisen edellytysten täyttymisen arviointiin jää väistämättä merkittävästikin tapauskohtaista harkintaa. Myös lupaviranomaiselle jää runsaasti harkintavaltaa lupamääräyksiin ohjata rakentamista lupamääräyksillä. Ympäristöä koskevalle sääntelylle ominaisen sääntelytavan mukaisesti ehdotukseen sisältyy useita asetuksenantovaltuuksia.

(11) Perustuslakivaliokunnan mielestä rakentamista koskevan lainsäädännön tulisi lähtökohtaisesti olla sillä tavoin selkeää, että rakentamishankkeeseen ryhtyvät pystyvät lainsäädännön perusteella saamaan selon siitä, edellyttääkö suunniteltu toimenpide viranomaislupaa, sekä kartoittamaan, mitä muita velvoitteita ja vastuita rakentamishankkeeseen ryhtymisestä seuraa. Erityisesti rakentamislakiehdotuksen osin uudentyyppinen sääntely ilmastonmuutoksen torjuntaan ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen liittyvien säännösehdotusten osalta on tästä näkökulmasta verraten avointa.

(12) Perustuslakivaliokunta on kuitenkin jo voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain säätämisen yhteydessä kiinnittänyt huomiota (PeVL 38/1998 vp, s. 4) siihen, että eri kaavojen ja rakennusjärjestyksen sääntelyala ei säädöstekstin perusteella muodostunut kovin tarkkarajaiseksi, koska sääntely perustui kauttaaltaan varsin yleisluonteisiin, usein joustavia ilmaisuja sisältäviin säännöksiin. Valiokunnan mukaan ehdotusten arvioinnissa oli kuitenkin ilmeisen välttämätöntä ottaa huomioon säänneltävän asian erityisluonne ja siihen kytkeytyvä pitkäaikainen sääntelytraditio, jossa lakia alemmanasteisella sääntelyllä eli kaavojen ja rakennusjärjestyksen määräyksillä on perinteisesti ollut huomattava asema. Tämä liittyi valiokunnan mukaan yhdyskuntasuunnittelun luonteeseen, jossa on välttämätöntä antaa merkitystä paikallisille oloille. Ehdotusten arvioinnissa ei myöskään valiokunnan mukaan voinut sivuuttaa sitä, että kaavan ja rakennusjärjestyksen hyväksymispäätös on saatettavissa riippumattoman tuomioistuimen tutkittavaksi ja että sääntelyssä käytettävien joustavien normien sisältö vakiintuu viime kädessä oikeuskäytännössä, erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden tulkintakäytännön perusteella. Tällaiset näkökohdat oikeuttivat valiokunnan käsityksen mukaan sen, että kaavoja ja rakennusjärjestyksiä koskevat säännökset laissa jäävät jonkin verran sitä tasoa yleisluonteisemmiksi, jota perusoikeuksia koskevan sääntelyn tarkkuudelta on etenkin perusoikeusuudistuksen jälkeen vaadittu.

(13) Perustuslakivaliokunta toistaa arvionsa. Valiokunta on lisäksi sittemmin kiinnittänyt huomiota ympäristösääntelyn ominaispiirteinä siihen, että sääntelyn on usein tarpeen olla varsin yksityiskohtaista ja teknisluonteista, jolloin huomattava osa yksityiskohtaisesta sääntelystä jää lakia alemmanasteisiin säädöksiin (ks. esim. PeVL 38/2020 vp, PeVL 10/2014 vp, s. 3/I, PeVL 58/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 11/1999 vp, s. 2/I). Esimerkiksi toimialoittain ja toiminnoittain vaihtelevista velvoitteista säätäminen asetuksen tasolla voi olla ympäristölainsäädännön yhteydessä perusteltua, koska muutoin sääntely lain tasolla muodostuisi tarpeettoman yksityiskohtaiseksi ja tapauskohtaiseksi (PeVL 1/2013 vp, s. 2/II ja 3 PeVL 58/2010 vp, s. 3/I). Tosin valtuudet eivät voi

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

tällöinkään muun muassa velvoitteiden perusteiden osalta jäädä täysin avoimiksi (PeVL 58/2010 vp, s. 3/I). Valiokunta on muistuttanut myös, että perustuslain säännökset rajoittavat joka tapauksessa suoraan valtuussäännösten tulkintaa samoin kuin valtuuksien nojalla annettavien säännösten sisältöä, eikä asetuksella siten voida antaa yleisiä oikeussääntöjä lain alaan kuuluvista asioista (ks. esim. PeVL 38/2020 vp, PeVL 1/2004 vp, s. 2/I ja PeVL 44/2010 vp, s. 4/II).

(14) Perustuslakivaliokunta kiinnittää sääntelyn avoimuuden näkökulmasta kuitenkin erityistä huomiota lakiehdotuksen 5 §:n sääntelyyn rakentamisen ohjauksen lähtökohdista. Säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden (s. 130) mukaan "juhlallinen tavoitepykälä" ei sellaisenaan velvoita ketään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vastaavalle voimassa olevalle säännökselle on kuitenkin annettu oikeudellista merkitystä. Valiokunnan mukaan on sinänsä selvää, että lain säännöksiä esimerkiksi luvan myöntämisen edellytyksistä on tulkittava kulloinkin sovellettavan sääntelyn tarkoitus sekä perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle asetun perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisveloitteen johdosta sääntelyn taustalla vaikuttavat perus- ja ihmisoikeudet huomioon. Valiokunta painottaa kuitenkin, että nyt ehdotettavaa säännöstä ei sen perustelulausumat huomioon voi soveltaa yksinomaisena välittömästi sovellettavana olevana esteenä luvan myöntämiselle tai yksinomaisena välittömästi sovellettavana olevana perusteena muutoksenhauille.

(15) Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja erityisesti sen 9 artiklan esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskevien määräysten ja niiden sopijavaltioille asettamien negatiivisten ja positiivisten velvoitteiden kannalta.

(16) Perustuslakivaliokunta pitää valitettavana, että laajasti ihmisten jokapäiväiseen elämään vaikuttavan ja usean perusoikeuden kannalta merkityksellisen lainsäädäntöhankkeen säätämistä järjestysperustelut ovat laajuudestaan huolimatta useilta osin lähinnä perustuslain sääntelyä ja siitä esitettyjä tulkintoja pintapuolisesti luotteloa. Valiokunnan mielestä säätämistä järjestysperusteluissa tulisi arvioida sisällöllisesti ehdotetun sääntelyn suhdetta perustuslakiin ja kansainväliin ihmisoikeussopimuksiin. Valiokunta voi kuitenkin pääosin yhtyä säätämistä järjestysperusteluissa esitettyihin johtopäätöksiin ehdotetun sääntelyn suhteesta perustuslakiin.

### *Sijoittamisen edellytykset suunnittelutarvealueella*

(17) Rakentamislakiehdotuksen 46 §:ssä säädetään sijoittamisen edellytyksistä suunnittelutarvealueella. Omistajan mahdollisuus käyttää maataan rakentamiseen asemakaavoittamattomilla ns. rakentamispainealueilla eli suunnittelutarvealueilla on sidoksissa säännökseen. Ehdotettu säännös vastaa tarkoitukseltaan voimassa olevaa maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n sääntelyä rakennuslupan erityisistä edellytyksistä suunnittelutarvealueilla.

(18) Säännöstä on kuitenkin ehdotettu eräin osin muutettavaksi. Sijoittamisen edellytyksenä ei enää ole voimassa olevan sääntelyn tavoin se, että rakentaminen ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueidenkäytön muulle järjestämiselle. Rakentamislain 46 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä on, että rakentaminen ei olennaisesti vaikeuta kunnan kaavoituskatsauksen mukaista yleis- tai asemakaavan laatimista. Sääntelyssä siis edellytetään, että kunnan tulee määritellä ne alueet, jotka se aikoo kaavoittaa ja lupamenettelyssä tulee arvioitavaksi, onko rakentamiseen suunniteltu alue tarpeen asemakaavoittaa. Muutosta perustellaan muun ohella sillä (s. 296), että käytännössä on syntynyt tilanteita, joissa esimerkiksi omako-

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

titalon rakentaminen on estynyt pitemmiksi ajoiksi, koska suunnittelutarveratkaisua ei ole pidetty mahdollisena, mutta toisaalta kunta ei ole nähnyt aiheelliseksi laatia alueelle rakentamisen mahdollistavaa asemakaavaa esimerkiksi alueen vähäisen merkityksen vuoksi. Perustelujen mukaan maanomistaja voi silloin oikeutetusti kokea tilanteen muistuttavan rakennuskieltoa.

(19) Perustuslakivaliokunta yhtyy arvioon. Valiokunta kiinnitti voimassa olevan lain säätämiseen johtanutta esitystä arvioidessaan (PeVL 38/1998 vp, s. 8/II) huomiota siihen, että vaikka alueen osoittaminen suunnittelutarvealueeksi ei merkinnyt rakennuskieltoa, maanomistajalle saattoi aiheutua tosiasiallisia rajoituksia tavanomaisena pidettävään hajarakentamiseen. Valiokunta piti tästä syystä asianmukaisena täydentää lakia säännöksiin määrääjasta, jonka kuluessa kunnan tulee hoitaa osoittamansa suunnittelutarvealueen suunnittelu.

(20) Perustuslakivaliokunta pitää nyt ehdotettua sääntelyä siten myönteisenä ja tarpeellisenä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan näkökulmasta. Valiokunta kiinnittää edellä valiokunnan käytännöstä sanotun lisäksi huomiota siihen, että määräämättömäksi ajaksi muodostuvien ja korvauksettomien omaisuuden käyttörajoitusten on todettu olevan omaisuuden suojan kannalta ongelmallisia säätämisyjärjestysperusteluissa asianmukaisesti kuvatussa (s. 297) ihmisoikeustuomioistuimen omaisuuden suoja koskevassa oikeuskäytännössä, joka koskee maan varamista tuleviin tarpeisiin. Perustuslakivaliokunnan mielestä rakentamisen estyminen suunnittelutarvealueilla määräämättömäksi ajaksi on hallituksen esityksessä esitetyin perustein ongelmallista.

(21) Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota lailla säätämisen vaatimukseen hallituksen esityksen perusteluissa viitatus ns. emätilaperiaatteen osalta (s. 10 ja 291). Valiokunta painottaa, että vaikka sääntely voidaan edellä sanotun mukaisesti laatia jonkin verran yleisluonteisemmaksi, on sääntelyyn sisällytettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteet laintasoisina. Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan kuitenkin sanottuun emätilaperiaatteeseen yksittäistä suunnittelutarveratkaisua koskevaa harkintaa määrittävänä mitoitusperiaatteena. Valiokunta painottaa, että mikäli tällainen yksityisen oikeusasemaan puuttuva rajoitus on tarkoitus sääntelykokonaisuuteen sisällyttää, on siitä säädettävä lailla. Ympäristövaliokunnan on tarvittaessa täydennettävä sääntelyä.

### *Esteettömyys ja saavutettavuus*

(22) Rakennuslakiehdotuksen 35 §:n 1 momentin mukaan rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, ikääntyneiden ja liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden kannalta. Perustuslakivaliokunta pitää säännösehdotusta lähtökohtaisesti asianmukaisena ja perusteltuna erityisesti vammaisyleissopimuksen näkökulmasta. Valiokunnan mielestä säännöstä on kuitenkin syytä täydentää nimenomaisella maininnalla vammaisista henkilöistä, koska momentissa käytetty ilmaisu liikkumis- ja toimimisesteisistä henkilöistä ei välttämättä kata kaikkia sellaisia henkilöitä, jotka ovat vammaisia henkilöitä vammaisyleissopimuksen 1 artiklan 2 kappaleen tarkoittamalla tavalla.

## Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp

(23) Perustuslakivaliokunta muistuttaa myös, että lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon vammaisyleissopimuksen määräykset. Vammaisyleissopimusta valvova komitea on 9 artiklaa (Esteettömyys ja saavutettavuus) koskevassa yleiskommentissaan käsitellyt 9 artiklan esteettömyyden ja saavutettavuuden vaatimusten merkitystä muun muassa rakentamisen osalta (General Comment No. 2 (2004) - Article 9: Accessibility, CRPD/C/GC/2). Erityistä merkitystä voi olla myös vammaisyleissopimuksen 4 artiklan 3 kappaleen neuvottelu- ja osallistamisvaatimusta koskevilla määräyksillä (ks. myös esim. PeVL 38/2020 vp). Myös ympäristövaliokunnan on syytä kiinnittää huomiota rakennetun ympäristön esteettömyyteen ja saavutettavuuteen (ks. myös PeVL 34/2022 vp, kappale 22).

### *Yhdyskuntateknisten johtojen pakkotoiminen sijoittaminen*

(24) Rakentamislakiehdotuksen 131 ja 133 §:ssä säädetään mahdollisuudesta sijoittaa yhdyskuntateknisiä johtoja pakkotoimisesti toisen kiinteistölle. Perustuslakivaliokunnalla ei ole sinänsä huomauttamista sääntelyn päämääriin. Säännösehdotuksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan (s. 239) voimassa olevan lain tapaan yleisenä edellytyksenä olisi johtojen tai muiden laitteiden rakentaminen niin, ettei vaikeuteta alueen kaavoitusta tai kaavan toteuttamista. Toisena yleisenä edellytyksenä on, ettei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin.

(25) Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että voimassa olevassa sääntelyssä sijoittaminen on sidottu siihen, että kiinteistölle ei aiheuteta tarpeetonta haittaa. Nyt arvioitavassa säännöksessä edellytetään, että sijoittamisesta päätettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei sijoittaminen aiheuta huomattavaa haittaa kiinteistön käytölle. Hallituksen esityksen perusteluissa ei tarkastella, miten ehdotetussa sääntelyssä viitattu huomattava haitta eroaa voimassa olevan sääntelyn viittaamasta tarpeettomasta haitasta. Ympäristövaliokunnan on syytä tarkastella eroavaisuutta.

### *Seurannan tarve*

(26) Hallituksen esityksen (s. 288) mukaan ympäristöministeriö seuraa rakentamislain toimeenpanoa kymmenen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Esityksen sisältyvässä vaikutusten arvioinnissa (s. 37) painotetaan kuitenkin ehdotetun sääntelyn vaikutuksiin liittyviä epävarmuustekijöitä. Perustuslakivaliokunta korostaa tarvetta seurata huolellisesti nyt ehdotetun sääntelyn vaikutuksia erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Valtioneuvoston on syytä ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin mahdollisesti havaittavien epäkohtien korjaamiseksi.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

*että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.*

## **Valiokunnan lausunto PeVL 64/2022 vp**

Helsingissä 17.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Heikki Vestman kok  
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr (osittain)  
jäsen Bella Forsgrén vihr  
jäsen Jukka Gustafsson sd  
jäsen Maria Guzenina sd  
jäsen Hannu Hoskonen kesk  
jäsen Olli Immonen ps  
jäsen Mikko Kinnunen kesk  
jäsen Anna Kontula vas  
jäsen Mats Löfström r  
jäsen Jukka Mäkynen ps  
jäsen Tuula Väättäinen sd  
varajäsen Wille Rydman wr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikael Koillinen